

Kalevalaisen Runokielen Seuran runo- ja kirjoituskilpailu 2011

Kilpailussa oli kaksi sarjaa: runosarja ja esseesarja. Runosarjan teemana oli vaalipuhe keväisten eduskuntavaalien hengessä, mutta yleisemminkin sai aihetta käsitellä. Esseesarja teemana oli kalevalakielen kosketukset: mitä kalevalainen runous on merkinnyt itsellesi, miten kalevalamitta soveltuu nykysuomeen, mitkä ovat sen käyttömahdollisuudet.

Kalevalaisen Runokielen Seuran hallitus oli valinnut saapuneesta aineistosta seitsemän runoa ja viisi esseetä, joiden joukosta ylituomarin tehtävänä oli valita kummankin sarjan paras. Pienten empimisten jälkeen lupauduin tähän haasteelliseen tehtävään.

Kiinnostuneena olen seurannut Kalevalaisen Runokielen Seuran toimintaa. Minusta on hienoa, että meidän yhden kansallisen kalleutemme, kalevalamitan, harrastus ja vaalinta on viime vuosina kehkeytnyt näin eläväiseksi. Jos joku olisi minulle kaksikymmentä vuotta sitten kertonut, että tä llaista tapahtuu 2010-luvulla, en olisi uskonut.

Vanhan suomalaisen runomitan, kalevalamitan , synty on ollut keskeinen koetinkivi vanhan runoutemme menneisyyden selvittelyssä ja oikeastaan hieman enemmänkin. Saman runomitan esiintyminen eri kieliryhmissä on yhtä merkittävä todiste yhteisestä kulttuuripohjasta kuin tietyt arkeologiset löydöksen ja kielihistorialliset piirteet. Suomalaiset, karjalaiset, inkeriläiset, vatjalaiset ja virolaiset ovat tunteneet tämän mitan.

Kalevalamitta on erikoislaatuinen koodi, jolla mieleen painettavat tärkeät asiat oli mahdollista kiteyttää ja saada sen jälkeen varmemmin säilymään lauluissa. Kalevalakielen teki erikoislaatuiseksi sen käyttöalan laajuus. Se oli paitsi epiikan myös lyriikan, loitsujen, arvoitusten ja sananparsien hallitseva kieli. Ei liene kulttuuria, jossa yhden runomitan käyttöala olisi näin laaja. Kirjoituskilpailu on osaltaan tämän pitkän perinteen jatkoa. Ja nyt siis voittajat.

Runosarja

Tarjolla oli seitsemän erilaista politiikkaa tai vaaleja koskevaa runoa. Eniten minua puhutteli Nimimerkki Eduskunnan Porttivahdin runo Kilpalaulanta kipakka. Siitäkin huolimatta, että kirjoittaja johdantosanoissaan yrittää kyllä voimallisesti vaikuttaa tuomariin:

Äänestä minua äijä,
taiteilijaa tyhmänlaista,
runoniekkaa raakalaista,
pilkkakirvestä pahinta.

Runo on pitkä ja se käsittelee hauskesti ja asiantuntevasti keväällä ennen eduskuntavaaleja pidettyä kaikkien puolueitten yhteistä vaalikeskustelua. Ote on kriittinen, ei aivan raakalaismainen, pilkkakirves iskee hyvin. Porttivahdin kieli on eläväistä ja runomitta on huomatakseni hyvin hallinnassa.

Kirjoittaja osoittaa tuntevansa poliittisen kentän hyvin ja kommentoi sitä runossaan kohtalaisen tasapuolisesti. Kilpalaulanta kipakka taitaa olla ensimmäinen kalevalamitalla muistiinpantu raportti vaalikeskustelusta.

Siis runosarjan voittaja on **Eduskunnan Porttivahti** (Kalevi Koskela) runollaan *Kilpalaulanta kipakka*.

Esseesarja

Esseitä oli viisi, joista kahta puntaroin pitkään: **Uhtuan Shemeikan** (Hannu Syväoja) esseetä *Kalevala vuonna 1935*

ja

Västäräkin

(Vieno Myllylä) esseetä

Niitä äitini opetti

Uhtuan Shemeikan esseessä pohdiskellaan kiinostavaan tapaan Kalevalan 100-vuotisjuhlien aatteellista ilmapiiiriä sellaisistakin näkökulmista, jotka eivät tule esiin uudessa Kalevalan kultuurihistoriassa.

Västäräkin esse on kaunis kertomus Kalevalan kielen kosketuksista. Siinä lähdetään liikkeelle Sortavan seminaarin karelianistisesta maailmasta ja päädytään koulumaailman jälkeen Kalevalaisten Naisten piiriin. Västäräkin pohdiskeleva esse pohjautuu pitkään omakohtaiseen kokemukseen ja herkkään kalevalaisen kielen tajuun ja ymmärrykseen.

Ylituomarin lausunto

Kirjoittanut Pekka Laaksonen

Esseesarjan voittaja on Västäräkki esseellään Niitä äitini opetti.